DE STADSTUIN WINTERSWIJK

Aanleiding

Binnen het sociaal domein is de gemeente Winterswijk verantwoordelijk voor de zorg en ondersteuning aan hun inwoners. Op het gebied van zorg, participatie en zelfredzaamheid, werk en jeugdhulp. In de ruime, integrale zin van het woord vallen onder 'sociaal domein' ook aanverwante taken zoals leerplicht, het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten, passend onderwijs en (jeugd)gezondheidzorg. Vanuit die verantwoordelijk is de gemeente Winterswijk gebaat bij een goed en divers aanbod van leerwerk- en dagbestedingsplaatsen voor haar inwoners.

Daarnaast is de gemeente Winterswijk met verschillende partners bezig om samen het Park Achterhoek op te zetten en verder te ontwikkelen. Het project Stadstuinbouw is één van de onderdelen van Park Achterhoek. De gemeente haakt hierbij aan bij het inzicht van veel mensen die de productie van groenten en fruit graag dichter bij huis zien. Stadslandbouw zou daarom voordelen kunnen bieden aan de maatschappij.

Vanuit die achtergrond hebben de twee regionale organisatie Zozijn en Bijzonder Gewoon het initiatief genomen om als eerste fase in de ontwikkeling van Park Achterhoek zoals dat in de planuitwerking van 24 november 2020 is opgenomen, de Stadstuin als een 'community garden', vorm te geven. Hierin werken zorginstellingen samen met ondernemers en maatschappelijke organisaties om ondersteuning te bieden aan kwetsbare groepen in de samenleving.

Met het creëren van de Stadstuin kunnen inwoners van Winterswijk met een afstand tot de arbeidsmarkt (WMO en participatiewet/oud WSW) en cliënten van stichting Zozijn (WLZ. WMO) activiteiten verrichten om zo invulling geven aan een zinvolle dag. Op deze wijze kunnen zij actief mee doen in de maatschappij waardoor hun zelfredzaamheid wordt vergroot en hierdoor hun eigen waarde en zelfvertrouwen. Tevens kunnen de cliënten nieuwe werkzaamheden leren waardoor zij hun competenties en vaardigheden verder kunnen ontwikkelen.

De Stadstuin

De Stadstuin Winterswijk is een biologische groenten- en fruitkwekerij van ca. 1 hectare. Het werk op de tuin kan bestaan uit zaaien, planten en verzorgen van de gewassen, het onderhouden van de hagen en wallen, snoeien van struiken en bomen, klussen en timmeren, het maken van koffie, thee en soep uit de tuin. Het verschilt per seizoen waar de nadruk van de werkzaamheden op zal liggen. In de wintermaanden en bij slecht weer kunnen er laagdrempelige kennissessies of workshops in de kas worden gevolgd.

Op een schitterende locatie aan de rand van Winterswijk biedt de Stadstuin een fijne plek voor mensen die dagbesteding/werktherapie zoeken. De Stadstuin is een tuin waar zelfredzaamheid, zelfvertrouwen en sociale vaardigheden van deelnemers kunnen groeien onder persoonlijke, deskundige begeleiding. Het wordt gestimuleerd om eigen initiatief voor taken en verantwoordelijkheden op te pakken. Motivatie wordt aangewakkerd, omdat de bestemming van de groentes recht in het blikveld van de deelnemer ligt. Deelnemers krijgen persoonlijke aandacht tijdens het werken in de tuin of kwekerij en kunnen meedoen aan diverse activiteiten. Een plek om tot rust te komen en om talenten te (her) ontdekken.

De Stadstuin kent de volgende uitgangspunten:

- het is een groene locatie die zo dicht mogelijk bij de samenleving staat en zo weinig mogelijk een zorguitstraling heeft;
- de mensen en de (natuurlijke) omgeving staan centraal;
- er worden verschillende vormen van (niet-agrarische) bedrijvigheid geboden;
- er is zowel een sfeer van zorgzaamheid maar ook plekken waar echt gewerkt wordt;
- er wordt gestreefd naar een grote diversiteit, zowel in mensen, activiteiten als in omgevingen.
- er is geen blauwdruk voor alle details, de ontwikkeling van de tuin zal in overleg tussen de partners organisch plaatsvinden.

Het werk fungeert als dagbesteding of als opstap naar een betaalde baan. De tuin biedt een concreet en doelgericht kader om respect voor mens en natuur te tonen, een ritme op te bouwen, afspraken te maken en na te komen, kwetsbaar te mogen zijn, samen te werken en mensen te ontmoeten. Elke deelnemer wordt aangesproken op de eigen mogelijkheden en vaardigheden, waardoor zelfredzaamheid en zelfvertrouwen worden vergroot.

Doelgroep

De Stadstuin is er voor iedereen die behoefte heeft aan een zinvolle en arbeidsmatige dagbesteding in een ontspannen, veilige en gestructureerde omgeving. In de Stadstuin bestaat het werken uit het onderhouden van de tuin, het opkweken en verzorgen van groenten en fruit voor de verkoop en de mogelijkheid om mee te doen aan kunstzinnige activiteiten.

Door de ontmoeting met andere deelnemers wordt een groter perspectief op de individuele situatie geboden en worden de eigen capaciteiten en talenten ingezet om de zelfredzaamheid en het zelfvertrouwen verder te ontplooien.

Medewerkers in de Stadstuin hebben o.a. te maken met:

- Verstandelijke beperking
- psychische kwetsbaarheid
- psychiatrische aandoening
- NAH
- re-integratie
- burn-out
- herstel na ziekte
- arbeidsre-integratie

De focus binnen de Stadstuin ligt daarbij niet op de herkomst van de mensen maar op het toekomstperspectief. In de Stadstuin zijn minimaal 14 plaatsen (voor ca. 35 personen bij een gemiddelde van 4 dagdelen per week) beschikbaar voor mensen met een kwetsbare achtergrond die dagelijks gestimuleerd om door te groeien naar de maximaal haalbare en duurzame vervolgplek.
Daarnaast kunnen ca. 30 vrijwilligers onder begeleiding activiteiten in de Stadstuin ontplooien.

In de Stadstuin staan de ontwikkelingsdoelen en wensen van de deelnemers centraal en worden deze vertaald naar concrete werkzaamheden in de tuin. Samen met de deelnemer wordt gekeken naar de mogelijkheden om deze doelen te bereiken, welke vaardigheden hiervoor nodig zijn en hoe behaalde doelen behouden kunnen blijven. Dit wordt vastgelegd in een ondersteuningsplan en wordt twee keer per jaar geëvalueerd.

Organisatie

De Stadstuin Winterswijk is een initiatief van Bijzonder Gewoon en Zozijn, waarbij Bijzonder Gewoon de exploitatie van het agrarisch bedrijf voor haar rekening neemt en beide partijen verantwoordelijk zijn voor de leerwerk- en zorginfrastructuur.

Zozijn

Zozijn is een regionale zorginstelling voor o.a. mensen met een mensen met een licht verstandelijke beperking en mensen met een niet-aangeboren hersenletsel. Zozijn ziet het als opdracht om mensen tot bloei te laten komen. Daarbij zorgt het voor een warme en leerrijke omgeving, waarin liefdevolle en professionele zorg en ondersteuning wordt geboden aan iedereen die zorg ontvangt van Zozijn.

Zozijn ziet mogelijkheden om een deel van haar dagbestedingsactiviteiten voor cliënten in Winterswijk te verplaatsen naar de Stadstuin van Park Achterhoek. De cliënten kunnen hun bestaande werkzaamheden in een nieuwe omgeving met verschillende doelgroepen verrichten en hier nieuwe mensen ontmoeten om zo samen nog meer participeren in de maatschappij. Tevens kunnen de cliënten nieuwe werkzaamheden leren waardoor zij hun competenties en vaardigheden verder kunnen ontwikkelen. Zozijn heeft nadrukkelijk de intentie om in de Stadstuin te participeren. Zozijn kan de bijdrage in deze samenwerking echter uitsluitend leveren indien Zozijn zich ook vestigt op Park Achterhoek.

Bijzonder Gewoon

Bijzonder Gewoon richt zich op duurzame maatschappelijke participatie van mensen met een afstand tot de (werkende) maatschappij. Met daarbij altijd de focus op persoonlijke ontwikkeling en het bevorderen van de zelfstandigheid van de mensen die bij ons werken. Zo biedt Bijzonder Gewoon mensen, naast algemene arbeidstraining, ontwikkelingsgerichte leerwerk-arrangementen aan waar zij naast vakspecifieke vaardigheden kunnen werken aan hun algemene werknemersvaardigheden.

Een van de ankers van Bijzonder Gewoon is dat niet langer wordt gedacht in de formele scheiding tussen de verschillende soorten voorzieningen. Door nauwe samenwerking met andere organisaties en het ontschot inzetten van beschikbare expertise, middelen, netwerken en faciliteiten kan nog beter aangesloten worden bij de specifieke ontwikkeling- en begeleidingsbehoefte van mensen voor wie meedoen niet vanzelfsprekend is. Samenwerking met andere partijen is daarbij geen keuze maar een plezierige noodzaak.

Naast de initiatiefnemers zijn ook de zorginstellingen SiZa, Hierzorg, Jongplus, GGNet en Estinea bij de ontwikkeling van de Stadstuin betrokken. Deze instellingen staan achter de uitgangspunten van de Stadstuin en vinden de Stadstuin een toegevoegde waarde in het aanbod in de regio Winterswijk die aansluit bij de behoefte van hun doelgroep.

Planning

De Stadstuin maakt deel uit van Park Achterhoek dat globaal uit drie onderdelen bestaat. Naast de Stadstuin wordt er gewerkt aan het omvormen van de bestaande boerderij tot een horecagelegenheid en aan het ontwikkelen van zorglocaties.

In het tijdspad van de ontwikkeling van Park Achterhoek is de Stadstuin de eerste fase die zal worden uitgevoerd. Hoewel er een nadrukkelijke synergie tussen de Stadstuin en de horeca is, zal de realisatie van de Stadstuin als een afzonderlijk project door Bijzonder Gewoon en Zozijn worden opgepakt. De realisatie van de horecavoorziening zal door de andere partners binnen Park Achterhoek in de loop van 2021 verder worden uitgewerkt. Na verbouwing van de boerderij is Bijzonder Gewoon de beoogde huurder.

Binnen de planning van de Stadstuin wordt er gestreefd dat de tuin op uiterlijk 1 april 2021 te starten. In de daaropvolgende maanden zullen enkele voorzieningen gerealiseerd worden. Vanaf 1 juni 2021 zal de Stadstuin (deels) operationeel zijn en toegankelijk zijn voor de doelgroep en publiek.

Financiën

Not-for-profit organisaties moeten voortdurend op zoek zijn naar meerdere vormen van structurele financiering. Door het initiëren van een 'commerciële activiteit' naast sociaal maatschappelijke taak, kan een voorziening zorgen voor een alternatieve, structurele inkomstenbron.

De Stadstuin zal op een soortgelijke wijze worden geëxploiteerd, waarbij Bijzonder Gewoon de exploitatie van het agrarisch bedrijf op commerciële basis uitvoert en Bijzonder Gewoon in samenwerking met Zozijn de participatie- en zorgtrajecten vormgeeft. De commerciële activiteiten zorgen in de exploitatiefase van de Stadstuin voor een structurele vorm van inkomsten.

Voorwaarde voor een gezonde exploitatie is dat de gemeente Winterwijk de realisatie van de voorzieningen voor de Stadstuin financiert en een eenmalige bijdrage levert aan de ontwikkelingskosten van het initiatief. Op basis van een begroting van Het Buitenburo wordt ingeschat dat de Stadstuin een investering vergt van ca. € 260.000,-. De personele kosten van beide projectpartners Zozijn en Bijzonder Gewoon voor de ontwikkeling van het initiatief liggen naar verwachting rond € 30.000,-. In bijlage 1 is de begroting opgenomen.

In de begroting zijn de organisatiekosten van Bijzonder Gewoon niet opgenomen. De inzet vanaf 2018 is voor eigen rekening van de organisatie en bedraagt t/m eind december 2020 ca. € 28.000,-. Voor de verder ontwikkeling van de Stadstuin verwacht Bijzonder Gewoon voor de jaren 2021 en 2022 aan interne personele kosten nog € 20.000,- per jaar in te zetten.

De financiering en realisatie van de horecavoorziening valt buiten de scope van de Stadstuin. Hiervoor zullen de partners binnen Park Achterhoek in de loop van 2021 nadere acties uitzetten. De partners binnen de Stadstuin zullen hiervoor geen verdere bijdrage van de gemeente Winterswijk vragen.

Bijlage 1 Begroting

	Kosten	Financiering				
	St. BG	Gemeente	Derden	Leader	Overig	Bron
Fase 0 - Voorbereiding	**€ 9.000**	**€ 9.000**				
Bodem	*€ 9.000*	*€ 9.000*				
- Diepwoelen	€ 2.500					
- Mesten met organische potstalmest	€ 1.500					
- Ploegen	€ 1.500					
- Aanbrengen bodemactivator	€ 2.000					
- Kalken	€ 1.500					
Fase 1 - Infrastructuur	**€ 90.000**	**€ 90.000**				
Bereikbaarheid fase 1	*€ 38.100*	*€ 38.100*				
- Paden verhard met grote elementen	€ 12.500					*Rabobankfonds*
- Paden halfverharding	€ 10.000					*Oranjefonds*
- Paden houtsnippers	€ 5.200					
- Parkeerplaatsen bij boerderij (halfverharding)	€ 5.200					
- Toegangsweg naar boederij (verhard karrespoor)	€ 5.200					
Energie en water	*€ 21.900*	*€ 21.900*				
- Zonnepanelen (ca. 50 stuks)	€ 14.500					
- Puntsuk slaan	€ 1.500					
- Pomp met toeboren	€ 1.800					
- Tyleenslang (400 m.)	€ 1.200					
- Aansluitpunten (20 stuks)	€ 2.000					
- Sectorsproeiers (6 stuks)	€ 900					
Gereedschap	*€ 30.000*	*€ 30.000*				
- Handgereedschap	€ 7.500					*Prins Bernard Cutuurfonds*
- Gemotoriseerd gereedschap	€ 22.500					
Fase 2 - Landschappelijke inrichting	**€ 71.000**	**€ 51.000**			**€ 20.000**	
Inrichting en meerjarige beplanting	*€ 40.000*				*€ 20.000*	*Biodiversiteit en landschap*
- Fruitbomen	€ 17.500					
- Beplanting wallichaam	€ 8.000					
- Hagen	€ 5.000					
- Hekwerken t.b.v. vruchtdragen struweel	€ 2.500					
- Pluk- en kruidentuin	€ 2.000					
- Buitenlokaal	€ 5.000					
Eenjarige beplanting	*€ 10.000*					
- Zaaigoed	€ 5.000					
- Plantmateriaal	€ 3.000					
- Organisische meststof	€ 2.000					
Boerderij	*€ 21.000*					
- Pauzeplek medewerkers	€ 8.000					
- Toiletten	€ 8.000					
- Opslag gereedscahppen en machines	€ 5.000					
Fase 3 - Kas	**€ 90.000**		**€ 45.000**	**€ 45.000**		
Kas	**€ 90.000**		**€ 45.000**	**€ 45.000**		
- Kas (300 m2 vliesgevel)	€ 60.000					
- Inrichting kas	€ 10.000					
- Winkel	€ 5.000					
- Bakkerij met verharde vloer	€ 15.000					
Ontwikkeling en implementatie	**€ 30.000**		**€ 15.000**	**€ 15.000**		
Implementatie						
- Tuinder (3 maanden)	€ 15.000		€ 7.500	€ 7.500		
Ontwikkeling						
- Coördinatie (o.a. keten- en netwerkopbouw)	€ 15.000		€ 7.500	€ 7.500		
						POP3 Korte ketens
Totaal	**€ 290.000**	**€ 150.000**	**€ 60.000**	**€ 60.000**	**€ 20.000**	

De financiering derden bestaat uit een bijdrage van de participanten in Park Achterhoek.